

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО – ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник ректора
з навчальної роботи

 Світлана ГІЛНА
«26» серпня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ І КУРСУ
ОК 35. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА**

Ступінь вищої освіти «бакалавр»
Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 053 «Психологія»
Освітньо-професійна програма «Психологія»

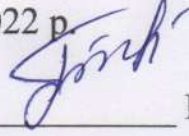
Миколаїв, 2022

Робоча програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти I курсу, освітньо-професійного ступеня «бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія».

Розробники: Куліш В.І., кандидат психологічних наук, доцент
Петьков В.А., кандидат психологічних наук, доцент
Лукіна Н.Б., кандидат психологічних наук, доцент
Шапошникова Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від 25 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри психології Віталій ПЕТЬКОВ

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

Голова Вченої ради Михайло ВОЛКОВ

1. ВСТУП

Засвоєння практичних навичок професії психолога починається з навчальної практики здобувачів. Вона проводиться на денному відділенні, у другому семестрі.

Тривалість навчальної практики два тижні.

Навчальна практика «Вступ до фаху» це єдиний від практики який допускає можливість проводити її на базі вищого учбового закладу, тобто ПВНЗ «МПУ».

Обов'язковою умовою проведення практики здобувачів є наявність на базі практики досвідченого психолога. Можливими базами для проведення навчальної практики є найрізноманітніші заклади, установи та організації, де працює психолог-практик (школи, гімназії, ліцеї, коледжі, дошкільні дитячі установи, соціально-психологічні служби для молоді, державні та приватні підприємства, установи та фірми, медичні установи, телефони довіри тощо).

Перед початком практики на кафедрі психології проводиться настановча конференція, у якій беруть участь здобувачі-практиканти та їх керівники від університету. На ній відповідальний за проведення практики від кафедри психології знайомить здобувачів та керівників з наказом ректора, вимогами щодо проходження практики, обов'язками здобувачів-практикантів та керівників.

Практика здобувачів ПВНЗ «МПУ» є невід'ємною складовою частиною навчального процесу й проводиться у відповідності до «Положення про проведення практики здобувачів вищих навчальних закладів освіти», затвердженого Міністерством освіти та науки України наказом №93 від 8 квітня 1993 р. Положення про проведення практики здобувачів в ПВНЗ МПУ, законом України Про вищу освіту, від 01.07.2014 р. № 1556-VII (особливо 1 ст. 51), стандарту вищої освіти України у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», освітньої програми «Медична психологія», робочих навчальних планів зі спеціальності 053 «Психологія», наскрізної програми практик, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища.

Основними **обов'язками здобувачів-практикантів** є:

- 1.Розпочати і завершити практику у визначений термін.
- 2.Перебувати на базі практики продовж усієї практики.
- 3.Якісно виконувати усю роботу, передбачену програмою практики.

Невиконання хоча б одного пункту програми є підставою для не атестації здобувача-практиканта.

- 4.Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики.
- 5.Виконувати розпорядження адміністрації бази практики та керівників практики.
- 6.Дотримуватися норм поведінки.
- 7.Дотримуватися положень Кодексу психологів.
- 8.Вчасно оформити документацію.
- 9.Захистити звіт по практиці.

Основними **обов'язками керівника практики** від університету є:

1. Забезпечити практикантів скеруванням на практику.

2. Спільно з керівником від бази практики забезпечити зустріч практикантів з керівництвом бази практики.
3. Ознайомити здобувачів з метою та завданнями практики.
4. Ознайомити здобувачів з правилами ведення документації.
5. Допомогти укласти індивідуальний план практикантів, затвердити його та контролювати виконання.
6. Проводити індивідуальні та групові консультації.
7. Контролювати хід практики.
8. Оцінити роботу здобувачів на практиці.
9. Взяти участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики.
10. Подати письмовий звіт про керівництво практикою.

Основними **обов'язками керівника від бази практики** є:

1. Спільно з керівником практики від навчального закладу забезпечити зустріч практикантів з керівництвом бази практики.
2. Ознайомити здобувачів-практикантів з базою практики.
3. Ознайомити здобувачів-практикантів з правилами техніки безпеки та протипожежної безпеки на робочому місці.
4. Допомогти укласти індивідуальний план практикантів та контролювати його виконання.
5. Проводити індивідуальні та групові консультації.
6. Контролювати хід практики.
7. Оцінити роботу здобувачів на практиці, їхню готовність до професійної діяльності.
8. Підготувати характеристику на здобувача-практиканта.
9. Взяти участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики.

На бази практики здобувачі з'являються зі скеруванням, яке їм видають керівники від університету на кафедрі. Щоби допустити до роботи, практиканти повинні заздалегідь пройти в університеті медичний огляд та інструктаж з техніки безпеки та протипожежної безпеки. Після завершення практики на кафедрі проводиться підсумкова конференція.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Основною метою навчальної практики є ознайомлення здобувачів із специфікою майбутньої спеціальності, отримання первинних професійних умінь і навичок із загально-професійних та спеціальних дисциплін, оволодіння здобувачами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у подальшому навчанні.

Також метою навчальної практики є ознайомити здобувачів з діяльністю психологічної служби України, зі змістом роботи психолога, з основними видами діяльності психолога (психологічна просвіта, психопрофілактика, психодіагностика, консультування тощо), з необхідною для праці психолога-практика документацією, з розподілом часу психолога на різні види діяльності,

з вимогами щодо оформлення кабінету психолога.

Завданнями цієї практики є здобути **знання** щодо специфіки роботи психолога в різних галузях діяльності; ознайомитись з правилами, обов'язками та етичним кодексом практикуючого психолога; ознайомитись з психологічною документацією. Здобувачі-практиканти набувають **уміння** організувати робоче місце психолога та психологічний кабінет; вести щоденник спостережень; складати план роботи. Практиканти виробляють **навички** виступу перед аудиторією з бесідами на психологічну тематику та спілкування з адміністрацією бази практики.

У результаті проходження навчальної (ознайомчої) практики здобувач оволодіває такими компетентностями:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї.

Спеціальні:

СК 01. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 04. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 05. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 06. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК 07. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК 09. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК 11. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК 13. Здатність розробляти та реалізовувати типові програми, спрямовані на профілактику відхилень у соціальному та особистісному статусі, психічному та професійному розвитку людини.

СК 14. Здатність визначати й пояснювати психологічні механізми формування, функціонування та розвитку психічних явищ, процесів, властивостей, виокремлювати причини та фактори, що диференціюють характер

їх індивідуального функціонування та розвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань для розуміння спеціальних розділів психології з метою майбутньої спеціалізації та освоєння міждисциплінарного зв'язку.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення професійних завдань.

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу літературних джерел, включаючи спеціальну термінологію для проведення дослідження.

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги вимірювати індивідуальні та психологічні показники особистості. Це означає здатність оцінити зміни у розвитку психіки та коригувати їх.

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно та письмово.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до особливостей співрозмовника в умовах міжособистісної взаємодії.

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у процесі вирішення фахових завдань, демонструвати лідерські якості і вміння узгоджено працювати в аудиторії самостійно та під керівництвом викладача.

ПРН 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я та за потреби визначити зміст запиту до супервізії.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна практика передбачає:

- проведення екскурсій базами практик;
- складання характеристик баз практик;
- роботу над індивідуальним завданням.

Проведення екскурсій здійснюється на визначених для проходження практики базах. **Окремі види занять, здебільшого теоретичні, проводяться в університеті.**

Характеристика баз практики передбачає підготовку письмового звіту, у якому описується організаційна структура бази практики, розкриваються особливості і напрями роботи структурних підрозділів, аналізується матеріально-технічна база, що забезпечує функціонування бази практики, а також досліджуються специфічні особливості відповідно до напрямів підготовки (спеціальностей) та освітньої програми підготовки спеціалістів зі спеціалізацією.

Мета виконання індивідуального письмового завдання – активізація набутих знань і чуттєвого досвіду здобувачів, закріплення вивченого матеріалу і його осмислення. Для самостійної роботи студентам надаються перелік питань або індивідуальні завдання. Розширення знань відбувається також у процесі знайомства зі спеціальними літературними джерелами.

За результатами проведеної роботи проводиться підготовка звіту і його захист.

3.1 Сформовані компетенції

Після проходження навчальної практики здобувач повинен:

Знати: специфіку роботи психолога в різних галузях діяльності; ознайомитись з правилами, обов'язками та етичним кодексом практикуючого психолога; ознайомитись з психологічною документацією.

Вміти: організувати робоче місце психолога та психологічний кабінет; вести щоденник спостережень; складати план роботи.

Набути навичок: виступу перед аудиторією з бесідами на психологічну тематику та спілкування з адміністрацією бази практики.

Ознайомлення з первинними методами: спостереження, інтроспекції, рефлексії.

3.2 Вид та термін проведення практики

Практика для здобувачів є вагомою частиною навчального процесу підготовки майбутніх медичних психологів. Навчальним планом підготовки бакалаврів психології передбачено такий вид практики як ознайомча. Практика є психологічною за змістом. Її проходження дає змогу здобувачам на базі отриманих знань ознайомитися з уміннями та навичками, які відповідають посадовим обов'язкам сучасного психолога.

Тривалість робочого дня практикантів у кожному випадку визначається режимом роботи підприємства, закладу, установи. Із загального робочого часу на день здобувачам-практикантам виділяється година для оформлення щоденника та іншої документації.

Термін проведення практики – 2 тижні. Конкретні терміни практики можуть коригуватись, залежно від індивідуальних побажань здобувачів та дозволу завідувача кафедри психології і керівника практики.

Під час проходження навчальної практики, здобувачі 1-го курсу знайомляться з професійною діяльністю практичного або медичного психолога, зокрема, вони повинні:

1. Ознайомитися з основними напрямками роботи психолога в організації;
2. З'ясувати зміст роботи кожного з напрямків роботи практичного (медичного) психолога;
3. Навчитися аналізувати роботу психолога відповідно до заданих критеріїв його діяльності.

Бази практики

1. КНП «Миколаївський обласний будинок дитини» м. Миколаївської обласної ради, Миколаїв, вул. Курортна, буд. 7-б.
2. КНП «Миколаївський обласний центр психічного здоров'я» м. Миколаївської обласної ради, Миколаїв, вул. 2-а Екіпажна, буд. 4.
3. Миколаївська обласна організація Товариства Червоного Хреста України м. Миколаїв, пр. Центральний, 21.
4. Відділення Всеукраїнської благодійної організації «Турбота про літніх в Україні, м. Миколаїв вул. Сінна, буд. 77/13.
5. Миколаївський міський центр підтримки ветеранів війни. м. Миколаїв, провулок Кобера буд. 13А/8.
6. Миколаївський ліцей № 34 Миколаївської міської ради Миколаївської області.

Здобувачі можуть самостійно з дозволу завідувача кафедри підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати їх для використання.

4. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Навчальна практика включає:

1. Відвідування і безпосереднє знайомство зі специфікою та формами організації діяльності психолога в закріплених базах практик.
  2. Знайомство з психологічною документацією та інформацією.
  3. Ділове спілкування зі спеціалістом-психологом.
  4. Виконання індивідуального завдання.
  5. Робота на кафедрі та у навчальній лабораторії психології (каб. №303).
- Під час проходження практики здобувачі-практиканти повинні суворо дотримуватися правил охорони праці та протипожежної безпеки. Кожен

здобувач отримує індивідуальні завдання, які повинен вчасно та якісно виконати і оформити відповідно до вимог.

4.1. Індивідуальні завдання

Під час цієї практики здобувачі повинні виконати наступні індивідуальні завдання (розподіл часу може бути зміненим залежно від специфіки роботи практиканта):

1. Скласти календарний план роботи.
2. Скласти графік відвідування місця проходження практики.
3. Вести щоденник спостережень (Додаток А).
4. Ознайомитися з діяльністю психологічної служби за місцем проходження практики:
  - з планом та змістом роботи психолога,
  - обов'язками практикуючого психолога,
  - розподілом часу на різні види діяльності,
  - психологічною документацією,
  - робочим місцем психолога,
  - вимогами щодо кабінету психолога.
5. Бути присутнім під час проведення оформлення психологічних обстежень, бесід, консультування.
6. Допомогти оформити кабінет психології (при потребі) чи інші завдання з бази практики.
7. Займатися волонтерською діяльністю.
8. Оформити документи практики.

Орієнтовне індивідуальне завдання навчальної (ознайомчої) практики «Вступ до фаху»

(для I курсу спеціальності 053 Психологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

Таблиця 4.1.

№ п/п	Зміст	Тривалість тижнів	Кількість сторінок звіту
Модуль 1. Теоретичний розділ			
1.	Скласти перелік та коротку характеристику 1 тиждень 10 2. 3. (призначення, назва статей) нормативно-правових документів України, що регламентують працю майбутнього фахівця у різних сферах практичної діяльності. Наказ про діяльність психологічної служби України. Скласти перелік нормативних документів що регламентують органи управління освітою: Закон України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-19), «Про вищу освіту» (від 01.07.2014 № 1556-VII, структура вищої освіти), «Про наукову і науково-	1 тиждень	10

2.	<p>технічну діяльність» (від 26.11.2015 № 848-19), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (від 30.12.2015 № 1187), «Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» (від 07.08.2002 № 450), наказ № 266, від 29 квітня 2015 р., Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти; Закон України «Про інноваційну діяльність»; «Про професійний розвиток»; «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012- 2021рр.»; «Національна доктрина розвитку освіти» (Указ Президента України № 347/2002 від 17.04.03 р.) та інші нормативні документи органів управління освітою.</p> <p>Скласти характеристику баз практики (передбачає підготовку письмового звіту, у якому описується організаційна структура бази практики, розкриваються особливості і напрями роботи структурних підрозділів, аналізується матеріально-технічна база, що забезпечує функціонування бази практики), а також досліджуються специфічні особливості відповідно до напрямів підготовки (спеціальностей) та ОКХ (освітньокваліфікаційних характеристик) підготовки спеціалістів.</p>	1 тиждень	По 2-3 Закону чи Наказу, роздруковані у файлової папки
Модуль 2. Практичний розділ			
4.	Обґрунтувати роль майбутнього фахівця у сучасному суспільстві	2 тиждень	5
5.	Професійне самовизначення студента (у вигляді презентації, есе) (охарактеризувати зміст, характер та сферу майбутньої професійної діяльності)	2 тиждень	5
Практичний розділ (завдання 4 -5) одне на вибір			

4.2. Навчальні посібники

Для ефективного проведення навчальної практики здобувачі можуть користуватися наступною навчальною літературою:

1. Бондаренко О. Психологічна допомога особистості. Харків, 2006.
2. Горностай П.П., Васьковская С.В. Теория и практика психологического консультирования. Проблемный подход. К., 2005.
3. Данчук Ю.П., Чеканська О.А. Практикум із загальної психології : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2017. 204 с.
4. Гудима О.В. Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології (курс лекцій): навчальний посібник / укладач О.В. Гудима. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2019. 88 с.
5. Гоцуляк Н.Є. Психологічна служба: навчальний посібник [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 138 с.

4.3. Методичні рекомендації

Після настановної конференції здобувачі від університетського керівника практики отримують скерування. У перший день практики разом з університетським керівником вони прибувають на місце проходження практики, де їх зустрічає керівник від бази практики. Упродовж перших двох днів кожного практиканта закріплюють за своїм підрозділом, класом, академічною групою тощо. Керівник організації видає наказ про проходження практики здобувачами.

У перший день здобувачі знайомляться з базою практики. Упродовж наступних 1 – 2 днів здобувачі складають календарний план роботи та графік відвідування місця проходження практики. У календарному плані повинно бути детально (по датах та годинах) описані види роботи здобувача під час проходження практики. У графіку відвідування зазначається дата, години та місце знаходження практиканта на базі практики. Один примірник графіка подається керівникові практики від кафедри психології для контролю.

Упродовж всієї практики здобувачі ведуть щоденник, у якому занотовують результати спостережень, свої враження про роботу психолога. Щоденник ведеться у довільній формі. Його має право оглянути лише керівник практики від кафедри психології.

Таблиця 4.2.

Календарний план-графік навчальної практики здобувачів 1-го курсу

Дні, тижні	Завдання	Зміст роботи	Звітність
1	2	3	4
1-3 день	Знайомство зі дитячим навчальним закладом (ДНЗ)	Здобувачі знайомляться з особливостями навчально-виховної роботи у ДНЗ	Записи у додатку до щоденника про враження від першого знайомства, про основні напрямки роботи з дітьми
	Знайомство з роботою дитячого психолога	Відвідування кабінету психолога. Бесіда про види психологічної роботи в ДНЗ	Записи у додатку про зміст роботи психолога, копія плану роботи психолога (на період проходження практики)
	Знайомство з нормативною документацією психолога ДНЗ	-планом та змістом роботи психолога, -обов'язками практикуючого психолога, - розподілом часу на різні види діяльності, - психологічною документацією, - робочим місцем психолога, - вимогами щодо оформлення кабінету психолога.	Записи у додатку перелік нормативної документації психолога ДНЗ, копії нормативної документації психолога ДНЗ (на період проходження практики)
4-й день	Відвідування заняття з роботи психології	Спостереження за змістом, методами та формами роботи психолога	Зміст заняття (у вигляді стислого конспекту)
4 день	Відвідування заняття психології	Спостереження за змістом, методами та формами роботи психолога	Зміст заняття (у вигляді стислого конспекту)
6 день	Спостереження	Спостереження за віковими особливостями Дитини: пізнавальні процеси: увага, сприйняття, увага, пам'ять, особливості розвитку мовлення. (Додаток А)	Загальна характеристика віку дітей (відповідно до тої групи, в якій працює практикант): пізнавальних процесів, особливостей розвитку мовлення.
7 день	Спостереження	Спостереження за віковими особливостями дитини: поведінкова сфера: проявами індивідуально-психологічних характеристик особистості (темперамент, характер, ігрова діяльність, спрямованість тощо). Додаток А	Загальна характеристика віку дітей (відповідно до тої групи, в якій працює практикант): вікові новоутворення; визначення провідного виду діяльності (відповідно до тої групи, в якій працює практикант).

8-9 день	Спостереження	Спостереження за комунікативними особливостями дитини (Додаток А)	Загальна характеристика комунікативної сфери дитини (відповідно до тої групи, в якій працює практикант).
10 день		Оформити результати спостереження у вигляді протоколу. Зробити психологічний аналіз спостереження і психолого-педагогічні висновки, пізнавальної, особистісної, міжособистісних відносин	
11-12 день	Узагальнення матеріалу	Написати психолого-педагогічну характеристику на вихованця. (Додаток В) Зробити висновки.	Психолого-педагогічна характеристика повинна бути написана в додатку до щоденника й підписана психологом закладу. 2. Оформлення звіту
13 день	Участь у підсумковій конференції практики. Захист звіту з навчальної практики.		

5. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Здобувачі-практиканти повинні строго дотримуватися режиму праці бази практики та виконувати свою роботу згідно індивідуального графіку та плану роботи.

Керівники практики контролюють перебування здобувачів на базах практики (згідно графіку), дотримання ними плану роботи, наявність необхідної документації, якість виконаної роботи, ставлення до своїх обов'язків та дисциплінованість. Керівник від кафедри психології має право контролювати записи, занесені у щоденник практики.

Робота здобувачів та керівників практики, в свою чергу, контролюється завідувачем кафедри психології та навчальною частиною університету.

5.1 Загальні організаційні питання навчальної практики

Про проходження практики видається наказ:

1. Ректором інституту про направлення здобувачів на практику до певної установи, призначення відповідальної особи – керівника практики від інституту, склад комісії по захисту звітів про практику.

2. Керівником установи, де зазначається її термін, режим. Відповідальні особи.

Першого дня практики здобувачі разом із керівником практики (від навчального закладу) складають календарний план-графік практики. Календарний план-графік складається на весь період практики за програмою, записується у додаток до щоденника.

Відповідно до програми, календарного плану передбачається послідовне проведення роботи. Про фактичне виконання кожного з пунктів календарного плану робиться відмітка у щоденнику керівником практики.

Роботу, що виконана під час практики, здобувачі стисло описують у щоденнику кожного дня. Керівник практики від установи підтверджує записи і характеризує роботу практиканта.

Здобувачі також складають звіти про виконану роботу, які передають керівникові практики від Університету для перевірки.

На завершальному етапі практики керівник від установи оцінює роботу кожного здобувача. Свої зауваження він викладає у характеристиці, що засвідчується печаткою установи. Оформлений таким чином щоденник підписує керівник від установи і передає для підпису керівнику практики від Університету.

5.2 Порядок складання та оформлення звіту про практику

Звіт про практику має бути обсягом 10-15 сторінок рукописного або друкованого тексту і повинен включати:

- опис роботи, що виконана за календарним планом під час проходження практики;
- виконане індивідуальне завдання;
- висновки та пропозиції щодо удосконалення щодо проведення подальших практик.

Звіт потрібно готувати протягом усього періоду практики. Після завершення роботи з певного розділу плану, студент повинен опрацювати накопичений матеріал. В кінці практики студенту слід остаточно оформити документацію.

Рекомендується така **послідовність матеріалу у звіті**:

- титульний аркуш;
- щоденник (за потребою);
- план (зміст) практики;
- стислий виклад проведених робіт;
- загальний звіт.

Комісія у складі керівника практики від Університету, викладача і керівника практики від установи організовує захист звітів. При встановленні оцінки враховується характеристика, яка видана керівником практики від установи, зміст звіту, знання студента з циклу професійно-орієнтованих і спеціальних дисциплін, зауваження керівника практики від Університету.

5.3 Підведення підсумків практики, оцінювання роботи здобувача практиканта

Після закінчення терміну практики здобувачі звітують про виконання програм практики та індивідуального завдання. Звіт має містити відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики.

Звіт з практики захищається з диференційованою оцінкою перед комісією, призначеною завідувачем кафедрою психології. Захист практики приймається протягом **10 днів** після її закінчення.

Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і до залікової книжки здобувача за підписами керівника практики або членів комісії.

Здобувач, який не виконав програму практики без поважних причин,

може бути надано право проходження практики повторно у вільний від навчального процесу час.

Здобувач, який востаннє отримав негативну оцінку з практики, відраховується з вузу. Загальна оцінка за практику – 100 балів. Результати складання заліків з практики викладачі заносять в екзаменаційну відомість і проставляють в заліковій книжці.

Розподіл балів для оцінювання практики

№ п/п	Вид звітної роботи	Кількість балів
1	Оцінка виконання здобувачем індивідуального завдання практики керівником практики з університету	20 б.
2	Опис результатів знайомства з діяльністю психологічної служби за місцем проходження практики зі своїми коментарями	40 б.
3	Опис практики в щоденнику	10 б.
4	Оформлення звітної документації	10 б.
5	Захист практики	20 б.
6	Сума =100	

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри психології.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Схема спостереження за діяльністю дитини в процесі обстеження

1. Зовнішній вигляд.

- особливості фізичного складання дитини;
- стан здоров'я;
- особливості міміки.

2. Встановлення контакту з дорослим і ставлення дитини до обстеження.

До кінця дошкільного віку дитина повинна вміти вступати в контакт з незнайомими дорослими.

Міміка: 6 типів емоційного ставлення з дорослими.

1. Інтимно-особистісне ставлення.
2. Активно-позитивне ставлення.
3. Спокійно-позитивне ставлення.
4. Пасивно-позитивне ставлення.
5. Конфліктна (амбівалентне).
6. Байдуже.

Негативне ставлення до дорослих у тривожних і загальмованих дітей.

Почуття дистанції дитини.

Зниження: фамільярне ставлення до дорослих (ЗПР, психопато подібних розвиток, відсутність виховання).

Підвищення: боязкість, дорослий як стоїть на п'єдесталі (як тривожність, авторитарна середа).

Прояв комунікаційної ініціативи по відношенню до дорослих, задає питання за власним бажанням.

Відсутність тривожності або НЕ сформованості повноцінного спілкування, позитивного образу себе.

Домінуюче зміст контакту. Що дитини цікавить в ситуації обстеження.

3. Особливості уваги і організованості поведінки дитини.

- Стійкість уваги.
- Переключення уваги.
- Організованість діяльності.
- Самоконтроль.

4. Працездатність. Мешкаючи продуктивність діяльності і те, що їй заважає (стомлюваність: швидке зниження результатів, особливо в однотипних завданнях), зменшення розмірів рисунка.

5. Особливості мотивації.

- Ступінь мотивації і її зміст.
- Ступінь залученості дитини в роботу.

Типи мотивів:

- спілкування;
  - ігрові;
  - пізнавальні; мотиви досягнення.
6. Оцінка дитиною своїх результатів.

З'ясувати, чи добре дитина виконав завдання, задоволено чи - виявлення критичності.

Орієнтується дитина на зразок для своєї оцінки?

- Реакція на схвалення.
- Реакція на зауваження.
- Реакція на труднощі.
- Реакція капітуляції.
- Реакція мобілізації.

7. Особливості емоційних реакцій, загальний емоційний фон.

- Який емоційний радикал характерний для дитини.
- Окремі емоційні реакції (від ейфорії до невмотивованого настрою, дисфорія.)
- Емоційна лабільність (астенія, інфальтивність).
- Тривожність (висока, середня, низька.)

8. Динамічні характеристики:

- Загальний темп роботи. Термінова швидкість виконання завдання
- високий темп (рухливий темп ЦНС).
- Нерівномірність.
- Повільність.

Імпульсивні реакції

- прагнення робити до вислуховування інструкції.

9. Здатність до навчання.

- Ухвалення допомоги дитиною.
- Самостійне використання пропозицій допомоги.

4 основних етапи допомоги: надання спочатку мінімальної допомоги

- у разі невдачі - більш розгорнутої.
- а) стимулююча (емоційно-регулююча) допомогу, підтримка дитини, особливо для вразливих і ранимих дітей;
- б) направляє допомогу (організація виконання завдання)
  - для імпульсивних, слабо пасивних дітей;
- в) організує допомогу - чітка допомогу в плануванні виконання завдань, контроль за виконанням кроків - за психологом;
- г) повний показ способу, спільне виконання.

10. Особливості мовного розвитку.

- Правильність (фонетич.) мови - фіксувати (звуковимову).

- До початку шкільного навчання всі звуки повинні бути поставлені.
- Фіксувати правильність вживання, узгодження слів, наявність аграматизмів.
- Рівень розвитку зв'язного контекстної мови. Якого типу пропозиції у дитини.
- Фіксувати словниковий запас (багатий, бідний, вичурний).
- Динамічні характеристики мови: інтенсивність мовного потоку.
- Легкість і точність вираження думок або утруднення в мові (заїкання).

11. Особливості розвитку моторики.

- Погані звички (кусання нігтів, смоктання пальців, мастурбація).
- Тонка моторика (за результатами малювання конструктивних проб).
- Макромоторика (стійкість ходи, координація, спритність рухів).

12. Інші особливості.

- Можуть бути клінічні прояви - консультація з лікарем. Або ж спрощена модель схеми: Оцінюємо три компонента психіки:

Поведінковий (руху, вчинки, реакції на результат гри, включаємось в гру, рефлексії, звички).

Емоційний (настрій, міміка, жести)

Когнітивний (наскільки швидко і точно розуміє і дотримується правил гри, виправляє допущені помилки). І, як узагальнення усіх 3-х компонент - рівень уваги (концентрація, стійкість, переключення, опосередкованість).

Зразок складання психолого-педагогічної характеристики учня

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УЧНЯ (вихованця)

1. Загальні відомості. Прізвище, ім'я, по батькові, школа, клас, вік, який рік в даному класі, школі, стан здоров'я. Чи відповідає віку стан розвитку.

2. Відомості про умови життя та праці в сім'ї. Умови життя учнів в сім'ї, режим дня, участь в домашньому господарстві що з родинних умов сприяє або заважає учневі успішно навчатися.

3. Успішність, ставлення до навчання, інтереси учня (вихованця). Успішність, увага на уроках, систематичність виконання домашніх завдань, причини не виконання. Інтерес до навчання. Прояви допитливості на заняттях. Інтерес до мистецтва (участь у художній самодіяльності, відвідування кінотеатру тощо). Спортивні інтереси.

4. Основні риси характеру: - вольові якості (наполегливість, самостійний, слабовільний, неорганізований тощо.) - ставлення до людей (чуйний, чесний, добрий, жорстокий, байдужий). - самооцінка. - ставлення до трудової та навчальної діяльності (працьовитий, охайний, ретельний, чи навпаки).

5. Положення учня (вихованця) в колективі. Ставлення його до успіхів колективу, до товаришів по класу, до громадської думки, чи користується авторитетом, повагою, з яким товаришує. Які доручення виконує.

6. Розумовий розвиток і особливості пізнавальної діяльності. Загальний розумовий розвиток (кругозір, ерудиція, начитаність), розвиток мови. Самостійність, глибина мислення. Спостережливість.

/підпис здобувача-практиканта/ /підпис психолога/

Зразок складання психолого-педагогічної характеристики класу

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КЛАСУ

1. Загальні відомості про клас. Кількість учнів, в т. ч. хлопців, дівчат. Успішність, дисципліна, відвідування.
2. Взаємодопомога, самоуправління, товариські взаємовідносини в колективі.
3. Спрямованість колективу класу. Моральне обличчя класу, загально колективні інтереси (гуртки, спорт, ігри, екскурсії, клуби, вечори), їх вплив на успішність і поведінку учнів.
4. Навчальна і трудова діяльність в класі. Ставлення до навчання, до окремих навчальних предметів, вчителів. Ставлення до суспільного-корисної праці. Взаємодопомога в навчанні та праці, загальний рівень розвитку класу, активність.

/підпис здобувача-практиканта/ /підпис класного керівника, керівника - психолога/